

HVÍTINGUR

Merlangius merlangus

Serføroyskur fiskastovnur

Gagnfiskur

Botnfiskur

Elsti aldursgreinaði hvítingur undir Føroyum: 12 ár

Longsti mátaði hvítingur undir Føroyum: 78 cm

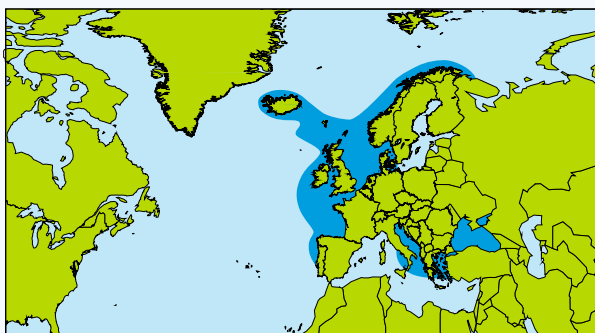
Lívfrøði

Tað er óvist um hvítingurin undir Føroyum er ein føroyskur stovnur burturav ella ikki, men ábendingar eru um, at hvítingur undir Føroyum ferðast lítið og er rættiliga lokalur. Lívfrøðin hjá hvítingi undir Føroyum er ikki gjøllað kannað.

Útbreiðsla

Hvítingur er undir Føroyum og Íslandi, við Portugal, runt Bretsku Oyggjarnar og í Norðsjónum, Skagerrak og Kattegat, vestara parti av Eystarasalti til Norðurnoregs. Er eisini í Adriahavinum og Svartahavinum, men sjáldan ella als ikki í Miðjarðarhavinum (Mynd 1).

Hvítingur er niðri við botnin og uppi í sjónum á 10 m niður á 200 metra dýpi. Undir Føroyum er hann mest á Landgrunninum, serliga har botnurin er bleytur. Út frá kanningunum hjá Magnusi Heinasyni er hvítingur serliga at fáa eystanfyri.

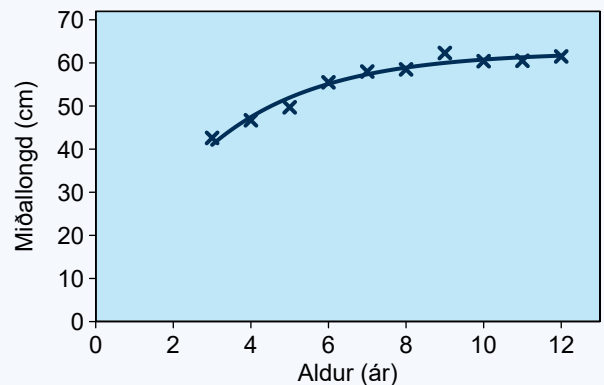

Mynd 1. Útbreiðsla av hvítingi.

Vøkstur

Árligi vøksturin hjá hvítingi er umleið 3 cm um árið eftir at hann er vorðin kynsbúgvinn (Mynd 2). 3 ára gamal er hvítingur 37-45 cm til longdar, 5 ára gommal umleið 50 cm og 10 ára gamal hvítingur er umleið 60 cm til longdar. Hvítingur verður sjáldan meir enn 70 cm langur.

Aldurin hjá hvítingi verður staðfestur við at telja árringar í nytrunum. Nytran á hvítingi er lutfalsliga stór

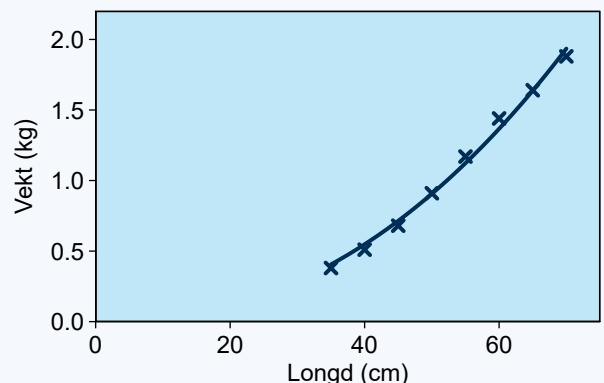
Mynd 2. Miðallongd móti aldri, mátað frá veiðuni av 142 hvítingum í 1995-1996.

Mynd 3. Hvítingsnytrur.

(Mynd 3), og hon verður skopin í tunnar flísar fyri at síggja aldursringarnar betur, áðrenn hon verður lisin.

Longd móti vekt fyri allar støddir av landaðum hvítingi sæst í Mynd 4. Miðalvektin á 40 cm langum og

Mynd 4. Longd móti vekt mátað frá landingum í 2013-2019.

60 cm langum hvítingi í krúvdari vekt var umleið 0,6 kg og 1,5 kg.

Kynsbúning

Í miðal gýtir helvtin av hvítinginum fyrstu ferð umleið 3 ára gamal; tá er hann um 42 cm til longdar.

Gýting

Gýtingarækið hjá hvítingi undir Føroyum er ikki heilt kent, men yngulkanningar benda á, at hvítingur gýtir nær landi seint á vári og um summarið.

Yngul og ungfiskur

Sum hjá øðrum toskafiskum so flotna tey gitnu rognkornini og eru eins og **larvur** og **yngul** (Mynd 5) at finna ovarlaga í sjónum. Tað tykist, sum yngulin heldur sær uppi í sjónum í hvussu so er út í september, áðrenn hann leitar at botni.

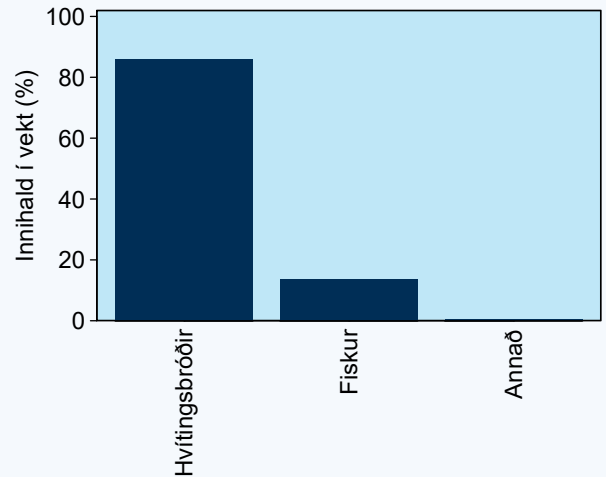
Mynd 5. Hvítingsyngul fingin við Magnusi Heinasyni á yngultúri síðst í juni, har trolað varð uppi í sjónum.

Ferðing

Lítill vitan er um ferðing hjá hvítingi. Ymiskt bendir á, at hvítingur er rættiliga stöðufastur, tá hann hevur tikið botn. Uppvakstrarækið hjá hvítingi undir Føroyum verður hildið at vera á grunnum vatni.

Føði

Vit kenna ikki nágreiniliga føðina hjá hvítingi, men kanningar av eini 20 hvítingsmagum vísa, at hvítingur etur nógv fisk, t.d. hvítingsbróðir, og krabbadjór (Mynd 6). Sjálvur verður hvítingur etin av nógvum ránsfiskum, m.a. toski, hýsu, upsa, blálongu og kalva.

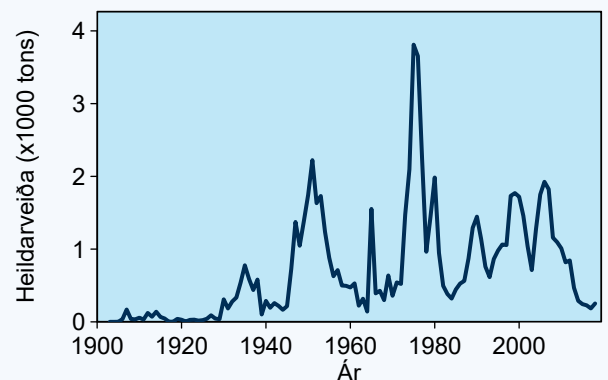
Mynd 6. Føðin í vekt í hvítingsmagum býtt í høvuðsbólkar fyri 25 fiskar árin 2008, 2018 og 2019.

Veiða

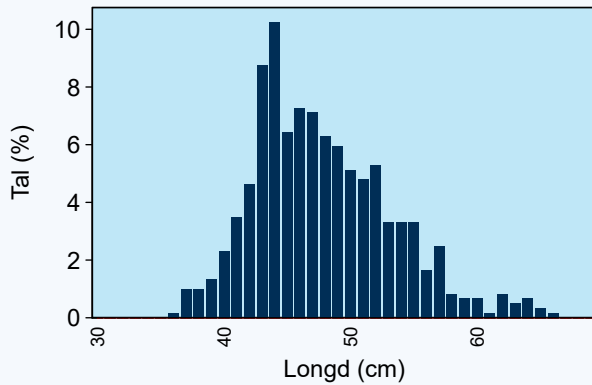
Heildarveiðan av hvítingi undir Føroyum síðani 1905 er víst á Mynd 7. Sum heild hevur veiðan av hvítingi verið skiftandi síðani aldamótið. Mest varð fiskað miðskeiðis í sjevtiárunum, tá veiðan táttaði í 3.800 tons. Tey seinastu fimm árin hevur hon verið søguliga lág (millum 150 og 290 tons).

Tað eru fleiri skipabólkar, sum hava fiskað lutfalsliga stóran part av hvítinginum, t.d. útróðrabátar við línu flestu árin og partrolarar og ídnaðartrolarar eisini í fleiri ár. Stórus partur av hvítinginum verður veiddur sum hjáveiða, men beinleiðis veiða hevur verið eftir honum ávís tíðarskeið, millum annað av útróðrabátum við línu. Stórar nøgdir av hvítingi vórðu veiddar sum hjáveiða í hvítingsbróðirfiskiskapi seinast í 1980'unum.

Eins og tað hevur verið undir Føroyum seinastu árin, so er hvítingsstovnurin søguliga lágur í Norðsjónum. Í Írsku havinum er veiðan farin úr 13.000 tonsum í 1980, niður í nærum onki, meðan í Keltiska havinum og vestara parti av ensku kanalini er veiðan rættiliga stöðug á umleið 10.000 tonsum.

Mynd 7. Heildarveiðan av hvítingi undir Føroyum 1905-2018 í rundari vekt.

Mynd 8. Longdarbýtið í hvítingsveiðuni undir Føroyum í 2019.

Longdarbýtið í hvítingsveiðuni undir Føroyum í 2019 er víst á Mynd 8. Meginparturin av hvítitinginum í veiðuni var yvir 40 cm langur. Miðallongdin var umleið 47 cm.

Á landingarmiðstöðunum kring landið verður hvítitur bólkaður í tveir støddarbólkar, alt eftir vekt (Talva 1).

Talva 1. Umrokningartalva út frá støddarbólkum. Virðini byggja á tøl fyri árinum 1994-2018. Aftasta kolonnan sigur, hvussu stórir partur av fiskinum í ymsu støddarbólkunum væntandi hevur gýtt minst einaferð.

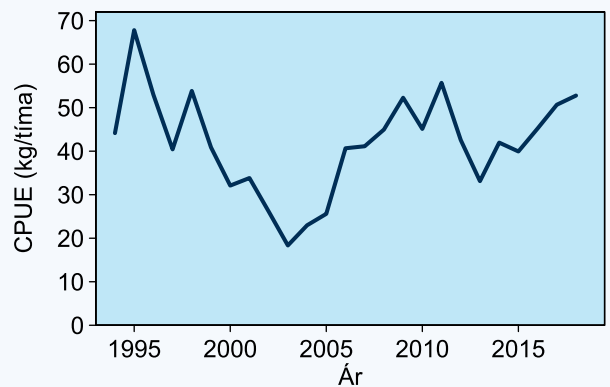
	Kruvd vekt (kg)	Aldur (ár)	Longd (cm)	Búgvín
Stødd 1	1,0+	5-9+	50-60+	60-100%
Stødd 2	<1	3-5	41-50	10-60%

Stovnsmeting

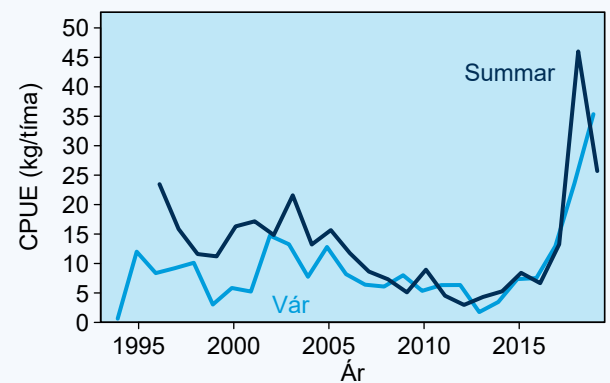
Ongin stovnsmeting verður gjørd fyri hvítung við Føroyar. Tøl frá "veiðu upp á roynd" (cpue) kunnu nýtast til at geva eina ábending um, hvussu støðan er hjá stovninum í føroyskum øki.

Fyri hvítung hava vit cpue-tøl frá føroyskum trolarum (Mynd 9). Veiða upp á roynd fyri hvítung er oftast millum 30 og 55 kg/tíma. Í 2018 var veiða upp á roynd 53 kg/tíma.

Tá Magnus Heinason ger yvirlitstrolingar á Landgrunninum, fær hann hvítung sum hjáveiðu. Henda cpue-serian vísir sum heild ein vøkstur av hvítungi tey seinastu árinum (Mynd 10).

Mynd 9. Veiða upp á roynd av hvítungi hjá trolarum undir Føroyum (1994-2018).

Mynd 10. Veiða upp á roynd av hvítungi á yvirlitstrolingum á Landgrunninum hjá Magnusi Heinasyni um várið (1994-2019) og um summarið (1996-2019).

Keldur

Mouritsen, R. 2007. Fiskur undir Føroyum. Jákupsstovu, S. H. í, 2004. Fiskiskapur við Føroyar í 100 ár. Úrdráttir úr hagtolum frá ICES.